

Mniejszości narodowe i grupy etniczne w Małopolsce

Województwo małopolskie zamieszkują przedstawiciele czterech
mniejszości narodowych:
Słowacy, Ukraińcy, Żydzi i Ormianie.

Podczas narodowego spisu powszechnego ludności
przeprowadzonego w 2002 r. wśród obywateli RP do poszczególnych
mniejszości narodowych przynależność zadeklarowało:

Słowacy - 1710 osób w tym w województwie małopolskim - 1572
Ukraińcy - 27 172 osoby w tym w województwie małopolskim - 472
Żydzi - 1055 osób w tym w województwie małopolskim - 50
Ormianie - 262 osoby w tym w województwie małopolskim - 22

Województwo małopolskie zamieszkują przedstawiciele 2 grup
etnicznych: Łemkowie i Romowie.

SŁOWACY

Mniejszość
słowacka
zamieszkuje
na terenie
Polski dwa
niewielkie
obszary
przylegające
do Podhala -
północne
części Górnej
Orawy i
Zamagurza
Spiskiego

SPISZ

Spiszacy (Górale spiscy) -
góralaska grupa etniczna
ludności polskiej
zamieszkująca 14 wsi
wokół Pienin Spiskich i
Magury Spiskiej.
Wielowiekowe panowanie
węgierskie i dość silne
wpływy słowackie, a
przede wszystkim
niemieckie ze środkowego
Spisza, odcisnęło piętno
na kulturze materialnej i
duchowej tego regionu.

KACWIN

Nazwa miejscowości Kacwin wywodzi się od niemieckiego Katzwinkel, co oznacza Koci Zakątek. Nieopodal wsi znajduje się wzgórze, które kacwinianie nazywają Koci Zomek, Udokumentowana historia wsi lokowanej na prawie niemieckim sięga I poł. XIV w. (1320 r.) Wieś dzieliła koleje losu Polskiego Spisza, znajdującego się w rękach możliwych rodów węgierskich - Berzewicznych, Horwathów i Salamonów. Po I wojnie światowej Kacwin pozostaje w granicach Państwa Polskiego. Natomiast w latach 1939-1945 wieś zostaje włączona do Słowacji, by powrócić do Polski po zakończeniu działań wojennych.

Kacwiński sypaniec

NIEDZICA

Wieś została lokowana przez komesa spiskiego Rudgera z Tyrolu, za nadaniem króla Węgier Andrzeja II w roku 1209 i przez stulecia stanowiła część państwa węgierskiego. Po rozpadzie Austro-Węgier, na podstawie przesłanek etnicznych, została ostatecznie w 1920 r. przyznana Polsce wraz z tzw. Zamagurzem.

ORAWA

Orawa (słow. Orava, węg. Árva, niem. Arwa) - kraina historyczna w Europie Środkowej w dorzeczu rzeki Orawy; większa część znajduje się na terenie Słowacji. Otacza Tatry od zachodu i północnego zachodu, graniczy z Podhalem i Liptowem. Głównymi miejscowościami części polskiej są Jabłonka i Lipnica Wielka

ORAWIANIE

„Orawa to niezwykła kraina,
która urzeka swoim
pięknem. Dla nas Orawian,
tych mieszkających pod
Babią Górą i tych żyjących z
dale od rodzinnej ziemi, to
najpiękniejsze miejsce na
świecie”.

I Światowy Zjazd Orawian

Wójt Antoni Karlak,
po odświeżeniu
obelisku i tablicy
pamiątkowej
I Światowego Zjazdu
Orawian, zaprosił
wszystkich gości i
miłośników ziemi
orawskiej do
świętowania.
"I Światowy Zjazd
Orawian uważam za
otwarty" -
usłyszeliśmy
punktualnie o godz.
19:00
12 lipca 2012 r.

Strój jest estetycznym odzwierciedleniem wnętrza człowieka, jego duszy i serca. Ukazuje również rozmaite przemiany (społeczne, historyczne, etnograficzne, socjologiczne), jakie zachodziły w naszym społeczeństwie. Był w końcu jednym z sposobów identyfikacji, określenia czy przyporządkowania do danej grupy etnicznej. Jest więc niejako przekazem o naszych ojcach, ich spojrzeniu, myśleniu, pojmowaniu świata, estetycznym i plastycznym kształtowaniu własnego otoczenia.

STRÓJ ORAWSKI

SKANSEN W ZUBRZYCY GÓRNEJ

Orawski Park Etnograficzny w Zubrzycy Górnej powstał na skutek aktu darowizny dokonanego w 1937 r. na rzecz Skarbu Państwa Polskiego, przez rodzeństwo Joannę Wilczkową i jej brata Sandora Lattyaka (Łaciaka), ostatnich spadkobierców sołtysiej rodziny Moniaków

UKRAIŃCY

Ukraińcy (Українці) - naród słowiański mieszkający w Europie wschodniej, głównie na Ukrainie (także w krajach sąsiednich: w Rosji, Białorusi, Polsce, Słowacji i Mołdawii), zaliczający się do Słowian wschodnich.

Obok Rosjan i Białorusinów, Ukraińcy są potomkami Rusinów, zamieszkujących Ruś Kijowską

Ukraińcy to naród głównie prawosławny, na zachodzie Ukrainy głównie greckokatolicki, duże wpływy posiadają ponadto protestantyzm i Kościół rzymskokatolicki.

ZWIĄZEK UKRAIŃCÓW W POLSCE

Związek Ukraińców w Polsce powstał w lutym 1990 r. Jest następcą prawnym działającego od 1956 r. Ukraińskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego. Wśród realizowanych przedsięwzięć są: koncerty muzyki cerkiewnej, Festiwal Kultury Ukraińskiej, festiwale dziecięce, seminaria historyczne (m.in. „Akcja «Wisła» na tle wojennych i powojennych deportacji”) oraz przybliżające kulturę pogranicza polsko-ukraińskiego, seminaria propagujące współpracę polskich i ukraińskich organizacji pozarządowych

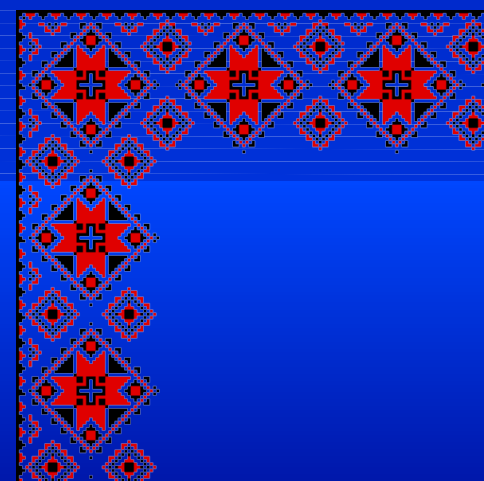
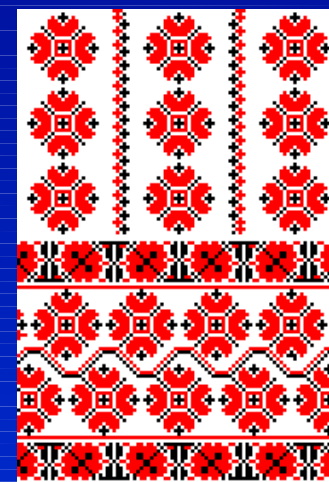

**Siedziba Związku Ukraińców
w Polsce - Przemyśl**

Ukraiński strój ludowy

Haft ukraiński (tzw. krzyżykowy)

ŻYDZI

Historia Żydów na ziemiach polskich liczy ponad tysiąc lat. Były w niej długie okresy religijnej tolerancji i pomyślnej koniunktury dla krajowej wspólnoty żydowskiej, ale również niemal całkowita eksterminacja (holokaust) przez nazistowskie Niemcy podczas okupacji Polski.

Kazimierz Wielki i Żydzi
Wojciech Gerson

Miasto żydowskie na Kazimierzu

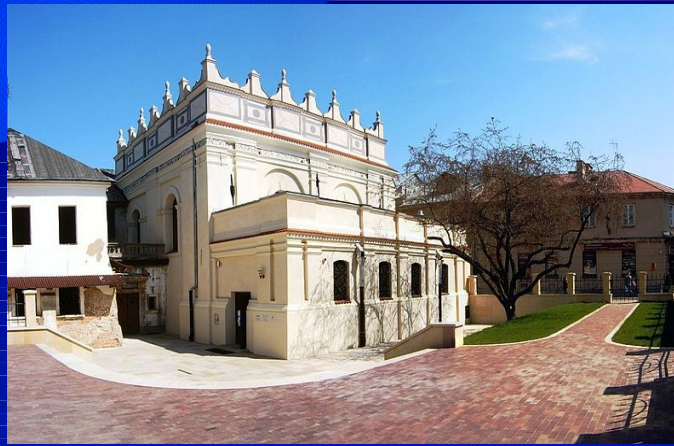

Synagoga Stara na Kazimierzu
bima

Istotnym wydarzeniem w dziejach Kazimierza stało się zlokalizowanie na terenach dawnej wsi Bawół w roku 1495 tzw. "miasta żydowskiego" ("oppidum iudaeorum") decyzją Jana Olbrachta, który z powodów politycznych i ekonomicznych polecił przesiedlić tam Żydów zamieszkujących dotychczas w Krakowie

Lesko

Zamość

Szczepietyn

Synagogi Małopolski

Tarnów

Szydłów

Dąbrowa Tarnowska

Kraków - Kazimierz

H o l o k a u s t

Holokaust stanowił bezprecedensową próbę zagłady całego narodu przy użyciu metod przemysłowych, która nigdy wcześniej i później nie była przeprowadzona w takiej skali. Holokaust w założeniach miał doprowadzić do

ostatecznego, celowego rozwiązania tzw. kwestii żydowskiej - zbrodniczej doktryny wymyślonej i wprowadzonej w życie przez Hitlera w nazistowskich Niemczech.

Festiwal Kultury Żydowskiej

Festiwal Kultury Żydowskiej w Krakowie jest jednym z najważniejszych i największych wydarzeń tego typu na świecie. W festiwalowe dni na Kazimierzu rozbrzmiewa śpiew synagogalny, muzyka klezmerska, żydowska muzyka ludowa, chasydzka, klasyczna, można tu obejrzeć filmy, przedstawienia i wystawy, wziąć udział w warsztatach, posłuchać opowieści Żydów o ich kulturze.

ORMIANIE

Ormianie (orm. Հայեր, Հայեր) -
naród indoeuropejski
zamieszkujący początkowo
obszar Zakaukazia i Wyżyny
Armeńskiej, posługujący się
językiem ormiańskim. W wyniku
wielowiekowych emigracji,
obecnie częściowo rozproszeni,
tworzą 5-milionową diasporę.
Jednym z filarów tożsamości
Ormian jest przynależność do
jednego z trzech głównych
Kościołów ormiańskich.
Ormianie to starożytny naród,
szczycący się 3000-letnią
historią. Jednocześnie to
najstarszy chrześcijański naród
na świecie - chrzest przyjęli w
301 r. n.e.

Krzysztof Penderecki

Ormianie w Krakowie

Ormianie są najmniej licznie reprezentowaną mniejszością na terenie Polski. Spośród ok. 1000 Ormian, większość mieszka w Krakowie, woj. podkarpackim, a także w Warszawie i Trójmieście

Chaczkar – ormiański krzyż

Kościół ormiański

Ks. Tadeusz Isakowicz-Zaleski kapelan Ormian

Do ormiańskich korzeni przyznaje się również
Robert Makłowicz, znany podróżnik,
dziennikarz, publicysta i kulinarny krytyk

MNIEJSZOŚCI ETNICZNE

Mniejszość etniczna -
grupa ludzi zamieszkująca obszar danego państwa, odróżniająca się od większości społeczeństwa językiem, kulturą, a czasem religią, która ma wspólne pochodzenie etniczne, a która nie posiada własnego państwa.

Mniejszościami etnicznymi w Polsce są Łemkowie i Romowie.

ŁEMKOWYNA

Najbardziej uznaną w Polsce teorią powstania tej grupy etnicznej, posiadającej własny język, kulturę i obyczaje, jest teoria tzw. migracji wołoskich. Zakłada ona, iż począwszy od XII wieku wzdłuż głównego grzbietu Karpat, z terenów dzisiejszej Rumunii rozpoczęła się wędrówka pasterzy wołoskich (kolonizacja wołoska). Ludność ta mieszała się po drodze z ludami ruskimi zamieszkującymi tereny dzisiejszej Ukrainy, czemu sprzyjała wspólnota religijna.

Operacja „Wisła”

Operacja "Wisła" - akcja militarna wymierzona w struktury Ukraińskiej Powstańczej Armii i Organizacji Ukraińskich Nacjonalistów, oraz przesiedleńcza dokonana w celu usunięcia wybranych grup ludnościowych, m.in. Ukraińców, Bojków, Dolinian i Łemków, jak również rodzin mieszanych polsko-ukraińskich, głównie z terenów Polski południowo-wschodniej (Rzeszowszczyzna i Lubelszczyzna), głównie na tzw. Ziemię Odzyskane. Akcja miała miejsce w dwa lata po zakończeniu II wojny światowej. Przeprowadzona została przez formacje wojskowe Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Ludowe Wojsko Polskie), milicyjne (Korpus Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Milicję Obywatelską, Wojska Ochrony Pogranicza, Ochotniczą Rezerwę Milicji Obywatelskiej), jak i jej agendy cywilne (Państwowy Urząd Repatriacyjny). Przesiedlenia objęły ponad 140 tysięcy osób cywilnych.

Po wysiedleniu

Połemkowska wieś – widmo. Tworylne (2011 r.)

Ruiny cerkwi w Króliku Polskim

2009 r.

Łemkowyna dzisiaj

24 listopada 2008
urzędowo
wprowadzono
pierwszą
dodatkową nazwę
w języku
łemkowskim dla
wsi w Polsce - dla
miejscowości
Bielanka przyjęto
nazwę Білянка.

Zyndranowa - łemkowska wieś

Wnętrze łemkowskiej chyży

Łemkowyna dzisiaj

Łemkowskie i bojkowskie cerkwie

ROMOWIE

Romowie (nazwa własna w języku romskim „Roma”) - nieterytorialny naród lub grupa etniczna pochodzenia indyjskiego, której członkowie tworzą diasporę zamieszkującą większość państw świata. Czynnikiem wspólnym dla większości tradycyjnych grup romskich jest przestrzeganie zwyczajów

Tarnów - stolica małopolskich Romów

Kolekcja romska powstała w Tarnowie w 1979 r., kiedy to zorganizowano tutaj pierwszą w Polsce wystawę o tematyce romskiej. Od tego czasu tarnowskie Muzeum Etnograficzne posiada dział poświęcony historii i kulturze Romów. Obecna wystawa została otwarta w kwietniu 1990 r. i jest stałą ekspozycją historii i kultury Romów w Polsce, na tle ich dziejów europejskich. Wystawa mieści się w XVIII-wiecznym dworze, na którego zapleczu urządzana jest sezonowo jej plenerowa część złożona z wozów taborowych.

Romowie na Podhalu

Żadne zasady ich nie obowiązywały, żadne prawa nie ograniczały, aż nastął rok 1964. Kończyła się zima, ale ich wyprawa w cygańską drogę zakończyła się na przygotowaniach. Zanim ruszyli dowiedzieli się, że dalej wędrować im nie wolno, grozi za to kara. Rozpoczęła się akcja ewidencji ludności romskiej. Władze nie musiały wprowadzać żadnego specjalnego zarządzenia, wystarczyło egzekwować obowiązujące w Polsce przepisy: meldunkowe, porządkowe, bezpieczeństwa drogowego. Była to wtedy w Polsce jedyna grupa pozostająca poza kontrolą władz. W Nowym Sączu zatrzymało się ich około czterdziestu, teraz jest ich od sześciuset pięćdziesięciu do siedmiuset.

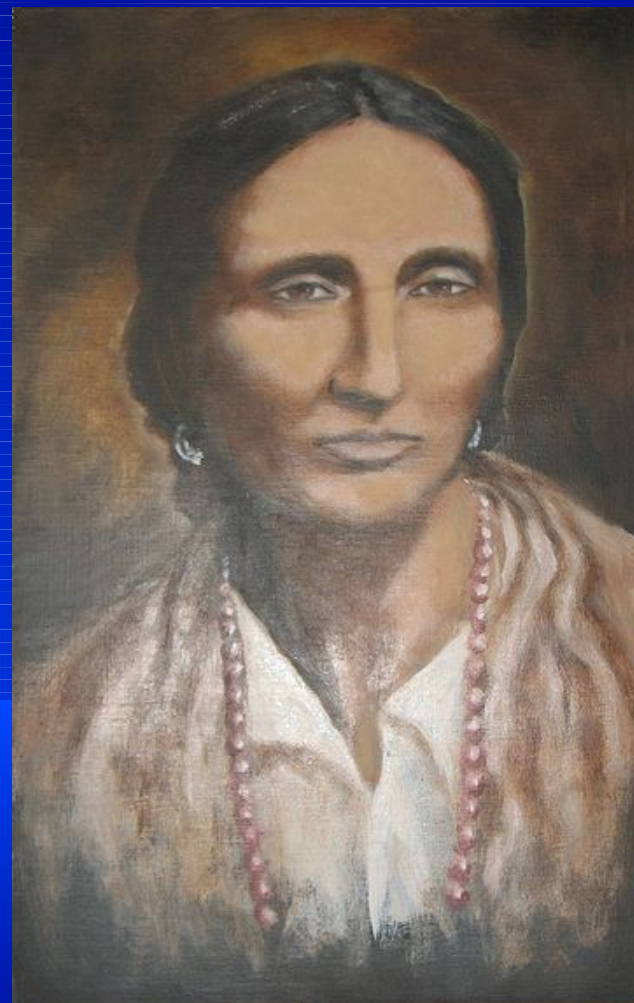
Cygański tabor

Cygańskie pałace i budy

Muzyka, taniec, śpiew

Dziękuję za uwagę

W prezentacji wykorzystano materiały
własne oraz z następujących stron:

<http://pl.wikipedia.org>

www.orawa.eu/

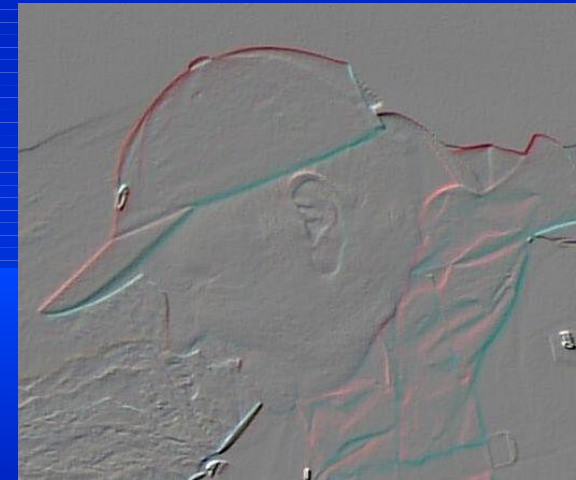
www.jewishfestival.pl

www.muzeum.tarnow.pl

<https://krakow.wyborcza.pl>

<https://polskaorawa.com/799/>

Prezentacja przygotowana w celach
edukacyjnych, niekomercyjnych.

Przygotował: Tomasz Adamek